

Skriftserie utgiven av Svenska Riksförbundet för sedlig kultur.

Ungdom kärlek och sedligt liv.

Av

Teodor Holmberg

Vid rekvisition av minst fem (5) ex. sändes denna skrift mot postförskott efter ett pris av 25 öre pr ex. utom postavgiften. Rekvisition sker till *Sv. Riksförbundet för sedlig kultur, Kommendörsgatan 9, Stockholm.*

A. J. LINDGREN'S BOKTRYCKERI
BOKBINDERI FALKÖPING
1927

N:r 58 B.

Pris 50 öre.

Av Svenska Riksförbundets för sedlig kultur skriftserie
har förut utkommit:

N:r 1. Till kamp för sedlig lyftning, fyra föredrag vid opinions-
mötet å Musikaliska Akademien i Stockholm den 14 mars 1909,
pris 50 öre.*)

N:r 2. Vad bör ett lands ungdom fordra av sina diktare?
Föredrag av Th. Klaveness, bemynd. översättning av Elisabet
Eurén, pris 25 öre.

N:r 3. Årsredogörelse för 1910 samt medlemskatalog. (Slut-
sald).

N:r 4. Sedligt ansvar, särskildt fosterlandets sedliga krav
på studenterna. Föredrag, hållet i Uppsala den 11 okt. 1910
av C. G. Santesson, prof. vid Karolinska institutet, pris 25
öre.

N:r 5. Förädlade folknöjen. 124 program för uppläsning-
aftnar på land och i stad. Av Cecilia Bääth-Holmberg, andra
tillökade upplagan, pris 1: 50.

N:r 6. Osunda kulturriktningar inom litteratur, press och tea-
ter. Av Teodor Holmberg, pris 50 öre.

N:r 7. Andlig förgiftning, ett uttalande av C. G. Santesson,
prof. vid Karolinska institutet, pris 50 öre.

N:r 8. Om tankelivets inflytande på den sedliga utveck-
lingen. Föredrag för unga män av med. dr Martin Ram-
ström, professor vid Uppsala universitet, pris 50 öre. 2:dra uppl.

N:r 9. Ellen Key om kristendom och sedlighet. Av Teodor
Holmberg, pris 25 öre.

N:r 10—27. På Vakt, häft. 1—10, pris 25 öre häftet.

N:r 28—58. A. På Vakt. 50 öre.

N:r 58 B. Ungdom, kärlek och sedligt liv. Av Teodor Holm-
berg, pris 50 öre.

Fås i varje bokhandel.

*) Vid rekvisition hos Riksförbundets exp. är priset blott 25 öre.

ALLA VÄNNER av Svenska Riksförbundets arbete för hem-
mens värn och ungdomens sedliga lyftning
uppmånas varmt att söka vinna medlem-
mar åt Förbundet samt att verka för sprid-
andet av dess skrifter.

854

Ungdom kärlek och sedligt liv.

Av

Teodor Holmberg

Livet är fullt av uppgifter och problem. De äro till för att lösas. Nya inställa sig strax; även de skola lösas. Sådan är livets gång, och härigenom bibehåller det sin nödvändiga spänning, rör sig framåt och förnyar sig. Ingen friskhet, intet intresse utan stålsättande kamp. Så har det alltid varit, och sådan är vår egen tids väsen och innebörd.

Vem skall väl föra världen framåt om icke det *unga* släktet? Därför heter det med full rätt: ungdomen är framtiden. Som den förra är, blir den senare.

Liksom det i en armé finns en stor mängd oövade, vilkas ledning och utbildning äro anförtrödda åt övat över- och underbefäl, så är det nödvändigt, att inom den vuxna ungdomens manstarka men för livskampen ännu ovana och outvecklade led det danas en ledande kärntrupp, en föregångs ungdom med god utrustning, kamplust och segervilja. Bland jämnåriga står den liksom i befälsställning: den kan angiva god ton; man kan se upp till den för att finna föredömen.

I första hand gå då tankarna till *de unga*, som vuxit upp i mera bildade hem och som fått en bättre skolutbildning än flertalet. Det finns för övrigt många vägar, på vilka vakna och framåtsträvande unga män och kvinnor kunna höja sig över mängden och nå den ovannämnda ställningen som överordnade ej blott i intellektuellt utan också i moraliskt hänseende. Självbildning och självtukt kunna föra en människa ej endast långt men även upp i ett andligt höjdläge. Dit kan man komma även därigenom, att man förts in i och deltagar i ett gott, förädlade och sporrande föreningsliv, såsom t. ex. i kyrkliga eller frikyrkliga ungdomsföreningar, i någon nykterhetsorganisation med god ledning, i studiecirkelverksamhet och i ett måttfullt, tuktigt nöjesliv.

Under alla förhållanden gäller den allvarsamma regeln, att av den, åt vilken mera varder givet, skall också mera varda utkrävt. Ansvar är förbundet med innehav av goda föredömen från hemmet, vetande, bildning, vidgad andlig synkrets. Ty: "allt *givs*, allt kommer ovanifrån." Man har att redovisa för vad man fått.

''Kunskap är makt.'' Förvisso, nu som i alla tidsåldrar. Men makt till vad? Att härska över sina medmänniskor? Nej, men till att hjälpa, stödja och glädja dem. Alltså måste bildningen omsättas i goda handlingar utåt. Den är icke ett privat njutningsmedel men ett allmänt driftkapital. Icke minst skall detta visa sig på det *sedliga livets område*. Den som förstår och tänkt mera bör giva föredöme av ett rent liv i ord och gärningar.

Det må strax sägas och erkännas, att det aldrig har varit en lätt sak för ungdom att hålla sig moraliskt rakryggad. Ty allt stort är svårt. Denna erfarenhet gäller kanske isynnerhet om nutida ungdom, ty många äro frestelserna, och de komma från många håll. Fallgropar äro talrika. Liksom man, då man vandrar i en storstad, måste se sig väl för, så att man ej blir kullkörd och skadad av någon från oväntat håll hastigt framrusande bil eller motorecykel, så får man som ung i djupaste vardagslag hålla sina tankar vakna och hava sina ögon ''på skaft''. Det går lätt att fastna för någon frestelse, som möter t. ex. i någon bok, i en tidnings annonsspalt, i en förledande fotografi, exponerad i ett skyltfönster eller i en tve tydlig cigarrbutik, i ett dansnöje, i ett dryckeslag o. s. v.

Rustad och sedligt hårdför måste en yngling vara. I en stockholmstidning lästes för något år sedan en artikel, författad av en bekant tysk vetenskapsman. Han berättade, att hos den tyska ungdomen flammade på djupet ett glödande hat till franska folket. Det fanns icke under världskriget, men det har vuxit fram efteråt, tack vare Ruhrockupation och negerinvasion i främsta rummet samt av alla förolämpningar, övergrepp och orättvisor. Måhända, att denna känsla dämpats något under den allra sista tiden, men de tyska ungdomar, som vuxit upp under den fruktansvärda nöden, fattigdomen och svårigheter av alla slag, då det gäller att vinna bröd och framtidstrygghet, hava blivit av en helt annan, en vida hårdare typ än den från fredens, lyckans och välmågans dagar. Den liknar, skrev han, de oförfärade germanska ynglingar, som på Julius Cæsars tid 50 år f. Kr. under skämt och sång simmade på sina sköldar över Rhen och stormade in i Gallien, såsom Frankrike på den tiden nämndes.

Även vad Sverige, ja, vad alla kulturländer beträffar, må man önska, att en hårdför, icke vek ungdom växer upp, visserligen ingalunda med hatfylld håg men med fasta nerver,

enkla levnadsvanor, höga tankebanor, stålåd kropp samt med äkta livsideal flammande för sin blick.

Ty den är kallad att åt Sverige erövra en ny och bättre tid, en storhetstid i djup mening på det praktiska arbetets och den andliga kulturens fält. Då måste den bl. a. också, som Karlfeldt säger, kunna hysa ''en tillbörlig vrede'' mot tidens avgudar: penningdyrkan, njutningslystnad, maktsträvan (''Strebertum''), vek och snobbig esteticism, obehärskade drifters herravälde. Krig måste förklaras och föras mot den materialism, som vare sig i mera krass eller i mera finslipad form länge kylt och uttorkat hjärtan, satt nationer och klasser i harnesk mot varandra samt förankrat vår kultur i stoffet i s. f. att lyfta den mot himlen.

Många farliga falska läror och förkunnelser surra nu för tiden i folks öron. För de unga har länge köttets evangelium predikats på olika sätt — även av kvinnliga agitatorer —, icke sällan helt öppet i fräck och oförsynt form. Man skall, säges det, ''följa naturen'', d. v. s. utan strid och utan tvekan överlämna sig åt det sinnliga driftlivets poekande rörelser och intentioner.

Det har varit perioder i vårt släktes historia, då som ett glänsande mål sattes ''renlevnad'', asketiskt levnadssätt, kroppslivets stränga tukt och underkuvande under anden. Det var så under medeltidens många sekler, och det var ej endast för yrkesasketer s. a. s., d. v. s. eremiter och klosterfolk, som detta stränga, hårda liv lyste som ett det högsta ideal. Även om man ej för egen del kunde omfatta det, erkändes och beundrades det. Det föll sig därför ganska riktigt, att påvarna genomförde prästernas celibat. Och fredagen i varje vecka samt under hela fastlagstiden fastade man och spåkte sig. Häri ligger något stort.

Sedan Luthers dagar står ej längre onaturlighet och ringaktning för det kroppsliga livet i kurs bland människorna. De fruktansvärda följderna äro kända, och vi kunna enbart glädjas över, att även det sinnliga livet erkänts vara i sig självt rent och berättigat samt avsett för höga ändamål. Vi hava ingen respekt för unket klosterliv och för självplågelsernas martyrer. Vi se och förstå, att könslivet är av Skaparen ämnat till en källa med rent vatten, till en det mänskliga släktets underbara föryngringsbrunn.

Men man får se noga till, att ej smuts kastas i källan, ty

den kan oerhört lätt förorenas, ja, göras till en verklig kloakledning med dödande pestbaciller. På könslivets liksom på varje annat livsområde har människan tyvärr röjt sin snart sagt obegränsade förmåga att missbruka sina anlag och krafter. Naturdriften är i sig själv tillräckligt stark för att icke behöva särskilda extrasporrar, t. ex. alkohol, nikotin, sensationell läsning, hetsande teaterstycken o. s. v. Den behöver långt snarare strama tyglar.

Driften är ett medel för höga syften *men icke ett mål*. Ty människan är icke i främsta rummet ett stort köttstycke, icke blott en underbar organism med muskler, nerver och blodkärl. Hon är en odödlig ande, kallad att på allt kroppsligt, jordiskt och sinligt trycka andlighetens stämpel. Sätt målet lågt, följ naturdriften blint, och du tumlar med allt mer ökad fart från avsats till avsats och är snart nere i ett mörkt, bottenlöst moras.

Det är en stolt syn att se en ung man med höguret huvud simma mot havets bränningar och med starka armar klyva dem, men det är ingen glädjande syn att se honom med öppna ögon, självmant eller förledd, gå ned i ett träsk och bli fastsittande där.

Den unge mannen, liksom den unga kvinnan, bär inom sig ett det skönaste framtidskapital: det spirande kärlekslivet. Det skall betraktas som en paradises lustgård och som detta vak- tas med kerubers flammande svärd. Ty en dag skall därur växa fram en ren, djup och trofast ungdomskärlek, som utvecklar den unge mannens bästa anlag, stålsätter och eggjar viljan till skapande arbetsinsatser och låter för hans ögon som en fager framtidssyn det egna hemmet stråla.

Det är genom sinnesdriftens behärskning och rätta inriktning, som fasta karaktärer danas. *Viljestyrka* är människans adelsmärke. Därför gäller det att väpna sig med misstro till och ringaktning för dem, som tala om människan, såsom vore hon blott kropp.

Vi hava i vår tid många saker att glädjas över: bildning, fin kultur, storartade uppfinningar, glänsande teknik, en fysiskt tränad ungdom, framåtskridande i allt yttre m. m. Men det råder icke överflöd, snarare brist på verkliga män och kvinnor, d. v. s. starka karaktärer med moralisk ryggb. Många äro lycksökarna, uppåtklivarna, de estetiska läckergommarna, de blinda eftersägarna, men ännu äro väl det lugna redbara

arbetets söner och döttrar, vardagslivets friska, fast ofta förbisedda människor, i flertalet. Man får tro och hoppas därpå, ty eljest skulle ju världen redan ha gått sönder. Men i varje fall äro skuggorna många och långa. Som sagt: de mer eller mindre ryggsvaga äro dock långt flera, än de borde vara. De verkligt andligt starka, de sedligt högvuxna utgöra en ganska liten skara, och därför frestas man att instämna i ett yttrande av den gamle perserkonungen Xerxes. När han för omkring 2400 år sedan förde sina oräkneliga skaror mot Hel- las fria folk och från sin tron vid Hellespontens strand mön- strade dem, greps han av tunga aningar om stundande ofärd samt yttrade: "Jag ser i min här många människor men få män."

Även när man betraktar de många tusen unga män, som vid idrottstävlingar strömma som åskådare till eller från Stock- holms Stadion — i och för sig ingen nedslående syn — så kan man frestas att spörja: "Hur många av dessa alla äro män med beslutsamhet, den goda, fasta viljans män, själv- övervinnelsens män?"

Ingen blir man eller kvinna i sann och djup mening på det sedliga glidandets, men väl på det sedliga klättrandets väg. Aposteln Paulus talar om en kamp för livets krona, och en nu levande, högt begåvad svensk kyrkochef fällde en gång under ett samtal med förf. följande mycket sägande, inne- hållsdigra yttrande: "Vi människor ha vårt liv på hårda vill- kor". Just därför att så är det verkliga livet, kräver det starka människor för att rätt kunna levas.

Lättlärd är förvisso icke livets konst. Vi gå icke på breda, fint mackadamiserade vägar, där det är långt till dikeskanten. Tvärtom: vi vandra på en smal stig med nära bråddjup på båda sidorna.

Våra handlingar få ofta mycket oanade följder. Som envar vet, vidga sig ringarne allt mer och mer, när en sten kastats i vattnet. Likaså då vi handla, vare sig rätt eller orätt, växa vida ringar ut från den enstaka gärningen. Många ha säker- ligen läst Frödings dikt "Elin i Hagen", dikten om den glada, rara, duktiga Värmlandsflickan, dottern till den gamle An- ders i Hagen. Men så mötte hon en dag sin prövningsstund, sitt öde, som vi säga:

"Det kom en främmande man till dalen". Och det blev

sinnesberusning, det blev hemliga möten, det blev felsteg och fall — och till sist blev det barnamord och fängelse:

”Jag minns den stunden, då hon blev tagen, hon skrek ej, grät ej, blev endast vit — till fyra år blev hon dömd av lagen — en kan förstå, det är sorg i Hagen, och det är ingen, som näns gå dit.

Och gamle Anders han står vid skjulet, betryckt och krokig och hugger ved. Han är en gubbe, som log beständigt, nu är hans ansikte skyggt och mulet, hans läppar skälva, han tittar ned.

Han viker undan för mängdens blickar, han talar icke med någon mer, han går och grämer sig djupt i själen, han ser åt sidan, när någon nickar, och gråter bittert, när ingen ser.”

Vad tänkte väl den unge mannen, som mötte Elin i skogen? Kanske han var en modernt sinnad, frigjord ande, som lärt, att man skall ”följa naturen”, en man som läst och hört om ”den fria kärlekens” berättigande och härlighet, men aldrig tänkt på, att man på det viset kan bli en både föraktlig och fördärvlig människa.

Han såg och betänkte ej sin handlings följder: att han gjorde en oskyldig flicka olycklig, när han lämnade henne i sticket, ty sådan är i regel de ”livsbejakande” människors sed; att han drev Elin att bli barnamörderska och därmed brottsling och fängelsekund; att han samtidigt knäckte hennes gamle ärlige far och fullkomligt bräckte ned ett litet gott hems frid.

Vad var denne unge man annat än en inbrottstjuv och själamördare?

I vår tid vilja många alls icke lyssna till sådana ord som synd och dom. De vittna om mycket omoderna föreställningar, menar man väl. Men i alla fall finnas de saker och förhållanden, som med dessa ord betecknas. Det kommer aldrig att lyckas att undertrycka dem, långt mindre att vräka dem undan. De ligga djupt i vårt väsen; vårt samvete betygar det.

Nu som i alla svunna årtusenden ter sig synden grann och tjusande — den skulle eljest icke locka någon — men det dröjer ej länge, förrän den visar sig både som ett narrspel och ett sorgespel. Det gamla ordspråket: ”djävulen lovar runt men håller tunt”, vilar på en mycket gammal erfarenhet. Och i samma anda heter det i Fritiofs Saga, när gamle bonden Torsten Vikingsson ger vishetsregler åt sin son Fritiof:

”Främst vörda höga gudar, ty ont och gott, som storm och solsken, komma från himlen blott. De se i hjärtats lönavalv, fast det är slutit, och långa år få gälda vad stunden brutit.”

Nyss talades om hur en sten, kastad i vattnet, sätter i rörelse ringar, som ständigt vidga sig, samt att något liknande kan skönjas i det mänskliga livet. Människan står nämligen ej isolerad; hon är infattad i ett mäktigt, ett underbart invecklat sammanhang; därför nå hennes gärningar understundom vitt omkring och träffa många.

Även den ivrigaste religionsförnekare kan dock icke förneka kausalitetens tillvaro, orsakslagen: en gärning blir orsak till följder. På bibelns språk såges detta så: ”Vad du sår skall du ock skörda”, och på svenskt bondespråk heter det: ”Som man bäddar, får man ligga.”

Den som sår tistelfrön kan aldrig få dem att bli vetefält. Man kan ej avklippa orsakskedjan och säga ett ”stopp!” för nödvändiga följders inträdande. Försök att hindra ringbildning i vattnet, när stenen kastats däri! ”Dina gärningar följa dig efter” — detta är ett ord av väldig innebörd och av djupaste allvar. Det är möjligt att av vad som sätts ut och begåtts upphovsmännen själva ej få här i tiden se och känna följderna. Men *andra* människor skola få göra dessas bekantskap, och ”gömt är icke glömt”. Det skulle vara märkvärdigt, om i detta strängt lagbundna universum följderna för individerna skulle avklippas med dennes död och kausalitetens lag alltså upphöra att gälla för de viljor, som satte händelseförlopp i rörelse.

Man drives, menar jag, att tro på en *vedergällning* efter detta livet, en dom, som måhända består även däri, att människan oundvikligt ställes öga mot öga med sitt eget samvete, så att hennes jordeliv upprullar sig med alla sina akter.

Tänk, om de själviska, pliktförgätta, tanklösa män och

kvinnor, som utan ansvar, hänsynslöst följande sin obehärskade drift, satte in små barn i världen och övergävo dem, stötte dem bort ifrån sig, ej skänkte dem hemmets vård och kärlek utan överlämnade dem till kommun eller anstalt — tänk, om de en gång bortom tidsgränsen mötte dessa sina egna gärningars barn och finge höra deras fråga: "Varför gjorde ni oss så mycket ont, när vi voro alldeles hjälplösa?"

Det finns, om man tänker rätt på saken, inga "oäkta barn", ty alla barn stå Gud lika nära, men det finnes oräkneliga *oäkta fäder och mödrar*.

Utan att här djupare ingå på sakens *religiösa* sida, hör dock nämnas, att *förlåtelse* finns för varje uppriktigt bekänd och ångrad synd. Den felande kan upprättas. Och han kan med offervillig kärlek ärligt söka att gottgöra vad han felat och uraktlåtit samt i denna anda tillämpa på sig ordspråket: "Har man sagt a, får man också säga b". Man *bör* säga det i en pliktgärning.

Alltså — upprättelse är möjlig. Ett *nytt* liv kan börjas. Eljest vore kristendomen en lögn. En Maria Magdalena, synderskan, blev ett av kyrkans mest benådade helgon. Augustinus, som levat ett vilt ungdomsliv, blev en härlig kyrkofader.

Vad Sveriges folk i detta nu beträffar, står det illa till baks i sedligt hänseende. Statistikens siffror visa det klart och oemotsägligt. Man har länge — och ej utan rätt — varit van att i vissa fall sätta Frankrike på en moralisk skampall. *Denna plats har Sverige nu intagit*. I Stockholm födes vart 3:e barn utom äktenskapet, och i intet land förekomma jämförelsevis så många s. k. oäkta barn som i vårt land, och medan tillbakagång härutinnan visar sig i många andra länder, visar statistiken för Sverige fortsatt stegring. Skilsmässornas antal ökas starkt. Man gifter sig för att skiljas, frestas man att tänka. Ett nationellt dödsprogram förkunnas: "Kärlek utan barn!" En mängd modernt tänkande kvinnor hylla denna tankegång och, dräpande det naturfriska moderskapsbegäret, säga de: "Vi vilja ej belasta oss med mödan att föda och fostra barn". Samtidigt härmed har bruket av s. k. preventivmedel på ett fruktansvärt sätt spritt sig snart sagt inom alla klasser.

Det låter ej förneka sig, att hos vårt folk råder mycken råhet och tygellöshet på det sexuella området. Vad är detta annat än dekadansens, förfallets, tecken? Vår med självbelä-

tenhet omskrutna kultur med allmän folkbildning, skolpalats, oerhörda offer av millioner kronor för all slags intellektuell, estetisk och teknisk odling — vad är allt detta annat än en vitmenad grift med döda ben, när *folkmoralen samtidigt sjunker*?

Som skolgosse i Malmö för sextio år sedan såg författaren, hur vattnet i de staden omgivande kanalerna tedde sig i många metallfärger, tack vare avloppet från färgerier, garverier och andra fabriker. Det såg mycket grant och kulturellt ut. Men det stank gement!

Vår moderna kultur, född i och av storstadsanda, har också gott om stinkande element. Folkmarken behöver utdikas, sumpmarkerna torrläggas och omvandlas.

En oerhört ansvarslös och ödeläggande agitation genom både män och kvinnor har i tal och skrift bedrivits. Den har åsyftat utbredandet av en falsk och livsfarlig könsmoral. Den har anammats av kritiklösa människor, som gärna omfattat en teori, gynnsam för deras slappa levnadspraxis. I frihetens och kulturens missbrukade namn har den lögnaktiga åsikten fått utbredning, att det är rätt, naturligt och hälsosamt att ge efter för, men onaturligt, ja farligt att sätta ett energiskt viljespär mot driftlivets påkänningar. Denna lögnlära förvandlar människorna till blott hannar och honor, i st. f. att de skulle vara karaktärsfulla män och kvinnor, som kunna högakta, ja, beundra varandra.

Det har sagts, att unga människor måste lära sig sedlig härdning, och det sker genom att stifta verklig bekantskap med det omoraliska utan att låta det taga väldet. Man har kanske tagit exemplet från idrottslivet i våra dagar. Ty om *kroppen* gäller det att den härdas i *idrottshälsans* friska atmosfär. Men *själen* härdas ingalunda, genom att den ger sig i kast med syndens och lastens *pestluft*. Den kan endast stålsättas på det sätt, som människosläktets störste pedagog, Jesus Kristus, lärt oss: genom att dagligen bedja den 6:te bönen — "inled oss icke i frestelse!" *Sedlig* härdning når människan icke genom att *bejaka* utan genom att kraftigt *förneka* omoralen, icke genom att ge de naturliga drifterna lösa tyglar men genom att behärska dem med andestycka.

Genom de villoläror, som spridas på det sedliga området, läror, som föra lastbara levnadsvanor med sig, nedsjunker

Sveriges folk, om de ej bekämpas och utstötas, till en nation av idel prostituerade varelser.

Författaren sammanträffade en gång vid en sommarkurs i Sigtuna med en ideellt anlagd ung vänstersocialist från en mellansvensk fabriksstad. Han var djupt upprörd, nästan förtvivlad över andan i sin umgänges- och kamratkrets. Där hyllades köttets evangelium, och i och med detsamma dräptes all förmåga av energiskt arbete, varje lust för ideella och medborgerliga syften. Ungdomen kom att likna vida mer ett människoavskrap än ett framtidsfolk. Ett sådant släkte går ingen livets sommardag till mötes men väl vinternatten.

Nyss nämndes ordet "prostituerad". Man talar om "fallna kvinnor". Sådana finnas ej endast på gatorna men, om sak och verklighet skola fälla utslaget, sannerligen också i salongerna samt bland både ogifta och gifta. Men finnes det då ej lika väl "fallna män?" Jo, naturligtvis. När en man inlåter sig med en lös kvinna, betyder detta, att han hjälper till att stampa en varelse, som redan ligger i ett moras, ännu djupare ned i gytthan. Men själv befinner han sig i samma mörka pöl.

Kanske dock denna kvinna en gång var en lika präktig flicka som "Elin i Hagen". När hon såg livets första morgon, lyste måhända även över henne moders- och faderskärlekens varma solsken, och föräldrarna drömde ej om, att deras lilla dotter en gång skulle råka ned i en avgrund och stötas allt djupare ned i denna. Säkert gråtas i flera hem brännheta tårar över mången sådan urspårad kvinnovarelse. Den själ, som, mänskligt att döma, gick förlorad, var den ej ursprungligen en gnista från Gud själv, en den Allsmäktiges tanke? Vem skulle kunna tro, att en himlaboren själ kunnat förvandlas till en smutsig trasa!

Det finns, vill man hoppas, mången ung man, som skulle koka av vrede, om någon kamrat vållade hans snälla syster bitter skam och ofärd. Ridderlighetens anda är väl ännu icke utdöd. Men samme unge man skulle kanske ej bry sig om, ifall han själv bragte en annans syster på fall.

Men vi höra alla samman; vi bära ansvar för varandra; vi stå, en för alla och alla för en, i full proprieborgen såsom för egen skuld. Vårt hela sedliga liv är likt en utfärdad revers. Den skall en gång gäldas ut till yttersta skärven.

Så länge jorden består, blir livet en strid, och i vår egen

tid är den hård och spännande å alla områden. Stora livsvärden stå på spel. Här är fullt av faror och frestelser. I människovärlden finns vida mera ondska, ett vida djupare mörker, än vad den ytliga optimisten ser och anar. Skam den, som ej vill kämpa en ärlig dust mot död och natt, skam den som vill stjälpas i st. f. hjälpa.

Alla frestas vi, män och kvinnor, unga och gamla, lärda och olärda, fattiga och rike. Alla — utom en enda: Människosonen — ha vi fall och felsteg att ångra och beklaga. Men fast man fallit, behöver man ej bli liggande: man kan resa sig; det givs upprättelse; det finns möjlighet att börja ett nytt liv. Under flydda tider fingo svenska krigare utkämpa många bataljer, och som svenskt lösensord utdelades före drabbningens början parollen: "I Jesu namn." Mången nu för tiden torde anse ett dylikt fältrop i en strid med världsliga vapen icke vara riktigt, men för visso är det fullt användbart i alla strider på det sedliga området. Huvudbataljen står om vilka makter som skola råda över vår ungdoms själ.

I Fritiofs saga finnes en dikt "Fritiof på sin faders hög", och där talas om denna strid:

"Det går en frestare igenom livet,
den grymme Nidhög ifrån mörkrets värld.
Han hatar Asaljuset, som står skrivet
på hjältens panna, på hans blanka svärd.
Vart nidingsdåd, i vredens stund bedrivet,
det är hans verk, är mörka maktens gärd,
och när det lyckas, när han templet tänder,
då klappar han uti kolsvarta händer."

Det finns ingen mer fruktansvärd brand, än när en människosjäl brinner ned i grunden till aska. Den var dock avsedd att vara ett Guds tempel. Men är det ej rätt att beskriva eldsvådan som "mörka maktens gärd?"

*

Några ord om de frestelser, som möta nutida ungdom och genom vilkas framgång den själ blir vingskjuten, som fick vingar till hög flykt.

Främst böra nämnas *njutningslystnaden och nöjesjakten*. Det är onödigt att påpeka människornas i alla åldrar behov av vederkvickelse. Detta är självklart, och det gäller natur-

ligtvis i främsta rummet om de unga. Men nöjeslivet synes för många bland dessa hava blivit ett slags livsbestämmelse och därmed en otillbörlig konkurrent till hemliv och plikt-troget, glädjeburet arbetsliv. Vilken bred och onaturlig plats har ej dansen tagit! Man glömmer, att livet är en stridsplats och ingen dansbana. Andefattigdom och vekhet komma att prägla alltför många ungdomar.

Vidare må framhållas den stora ungdomsfara, som ligger i sysslandet med *oren litteratur och orena bilder*. Genom detta förgiftas fantasilivet: själen fasthåller de sinnliga retelserna och är i och med detsamma hemfallen åt dämonernas våld.

När man ertappar sig själv med fantasien inne på fula banor, må det rådet givas: "tag till saxen och avklipp ledningen!" Det andra rådet lyder: "koppla in själen på hälsosammare banor!"

Luther sade träffande en gång: "Man kan ej hindra smutsiga fåglar att flyga, men man kan hindra dem att bygga bo. Man kan med käppen jaga dem bort." Man bör stänga dörren till sin själ för dem.

Vad den nämnda inkopplingen angår, så kan den ske på flera olika sätt: man kan söka goda kamraters sällskap, umgås med goda böcker — gärna tillsammans med andra, t. ex. hopslutna i en studiecirkel —, deltaga i sång-, musik- och idrottsföreningar samt, framför allt, *kasta sig med energi in i arbetet för sin framtid*.

En *man*, en *karaktär* — se där en rättänkande ynglings mål! Han bör eftersträva trefaldiga styrkeprov: *kroppslig styrka* och hälsa, *tankestyrka* — en vaken och intelligent ungdom är alltid en vacker syn — samt *viljestyrka*. En stark vilja betyder en stark karaktär, och denna är det sanna mandomsmärket. Vi hava ägnat alltför mycken hyllning åt *de goda huvudena*; en omvärdering behövs, så att beundran framför allt skänkes åt de goda viljorna, *järnviljorna*.

Hur väl behövs ej nu en nyskapelse inom ungdomslivet, en lyftning av detsamma, ett släkte av unga föregångsmänniskor med eld och salt:

"Hjälp oss att ej kallt
se och tåla allt,
men när det blir brott att tåla,
kom att våra läppar viga

och gör rösten varm
av din kärleks harm!"

Så sjunger en modern psalmdiktare.

Såga, hävd och litterära verk framställa för vår blick många härliga manliga kraftgestalter, men oändligt högre än alla dessa ideal står det högsta människoidealet från den religiösa historiens värld, Jesus Kristus. Aldrig sågs han dagtinga med sin kallelsekrav. "Människosonen går nu till Jerusalem att korsfästas och dödas", sade han till sina lärjungar. Och så gick han modig och lydig och blev korsets hjälte, människosläktets Herre och Frälsare för evig tid.

På gudslydnadens samvetsväg har människolivets högsta alptopp nåtts. "Herrens fruktan är begynnelsen till kunskap", är ett av Salomos ordspråk. Det är även bildningens höjdpunkt, den sanna kulturens slutpunkt.

Under livets gång duger det för både gammal och ung att lyfta händerna upp till Guds berg och hus, varifrån hjälpen kommer. Detta är ingen vacker fras och heller ingen blott gammal from vana eller en vidskepelse. I alla tider hava de lärligaste och största, till den rikaste välsignelse levande människorna varit starka bedjare. De hava i bönen funnit den trådlösa ledning, som satt dem i förbindelse med den högsta och väldigaste kraftstationen.

Vad som nu kräves är en pånyttfödelse av kultur och människoliv. Och då bör bemärkas, att de yppersta kulturprodukterna icke äro ökad rikedom, underbar teknik, glänsande konst, litteratur och vetenskap utan *framträdandet av karaktärskraftiga män och kvinnor*.

Det är dessa och *endast dessa*, som kunna skapa nya ljusa tider, och då börjar folklevets *pånyttfödelse med ungdomslivets pånyttfödelse*.

Må det så ske! Då skola vi med nya ögon se på vårt gamla svenska fosterland och med jublande tungor sjunga om den blomning, som, ännu slutet i knopp, skall under inflytande av kärlekens ljus och värme växa upp till glädje och välsignelse.